

кадрам дошкольного профіля в основному была направлена на финансирование детских учебных заведений и стимулирования кадров дошкольного профіля к работе в них.

Ключевые слова: поощрение, дошкольное учреждение, дошкольные работники, самосовершенствования, женское образование.

The problem of encouraging employees to pre-cultivation in the late nineteenth century has been considered in the article. It is noted that the establishment of a system to encourage staff to self preschool profile late nineteenth occurred in the context of socio-economic and cultural-historical processes that are relevant at the time in the country. It is proved that the leading role in addressing encourage preschool staff profile zemstvo played, individuals, societies. Determined that the state incentive activities for preschool staff profile was primarily used to finance children's education and stimulating preschool staff profile to work in them. It should be noted that in the 70's. XIX century. leading role in addressing encourage preschool staff profile zemstvo played, individuals, societies. Regulations on the provincial and county local self-involved that zemstvo had to take care of the state of urban and rural schools, including pre-school sector. Note that the state incentive activities for preschool staff profile was primarily used to finance children's education and stimulating preschool staff profile to work in them. The subject of concern was the city government public education, the cost of which eventually achieved significant sums. The basis for the development of pre-school staff Profile encouraging self-improvement at this time were positive developments in the field of teaching on creation and support of educational institutions, including kindergartens at factories. It should be noted that the material bonuses were not the most significant incentive for staff preschool profile. Over time, expressed hope that the heads of nurseries, nannies and pidnyani certainly have been paid for work for free, they could not because they were poor and burdened by other responsibilities. And under such circumstances professional education and professional development in this area have become a necessity.

Key words: encouragement, preschool, preschool workers, self-improvement, education for women.

УДК 378.14

Товканець Ганна Василівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

В статті розглядається проблема розвитку європейської вищої школи. Зосереджено увагу на пріоритетах, які спрямовують європейську вищу освіту на удосконалення організаційної структури та забезпечення якості наукової й професійної підготовки: інтернаціоналізація й транснаціоналізація освітніх процесів, забезпечення якості вищої освіти, актуалізація та підвищення рівня докторської підготовки, зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств і посиленні суспільної єдності, розвиток культури академічної автономії і творчості вищих навчальних закладів як запоруки стійкого саморозвитку, упровадження принципів неперервної освіти, спрямованість на гармонійне поєднання наукових досліджень, бізнесу та практичної підготовки, створення системи соціальної відповідальності, активізація транскордонних освітніх зв'язків, посилення ролі етичних засад у професійній підготовці в умовах вищої школи.

Ключові слова: вища освіта, європейська вища школа, тенденції розвитку.

Постановка проблеми. Розвиток вищої освіти і професійної підготовки на сучасному етапі розглядається через призму новітніх світових тенденцій, що супроводжувалося переглядом освітніх стратегічних пріоритетів і ціннісних уявлень, методологічних і методичних засад, уточненням функцій.

Кінець ХХ – поч. ХХІ століття характеризується появою нових підходів до розвитку вищої освіти ідей, завдяки яким можливе розв'язання сучасних освітніх і економічних проблем. Серед них ідеї багатоваріантності моделей навчальних закладів; пріоритетності професійної підготовки, розвитку професійних навичок; справедливості у взаємодії глобальної економіки і ринку праці; міжнародного і соціального партнерства у сфері вищої освіти.

Актуальними напрямками розвитку вищої освіти і

професійної підготовки на початку ХХІ століття є: посилення діяльності освітніх установ на міжнародному рівні, визнання знань та інформації основою соціальної інтеграції, а їх взаємодію – основою глобальної конкурентоспроможності, реалізація глобальних соціальних та економічних цілей міжнародними організаціями, урядами і парламентами, діловими колами, громадянським суспільством; налагодження діалогу, партнерських відносин як демократичних інструментів формування справедливого світопорядку, інвестування в розвиток вищої освіти з метою забезпечення ефективності підготовки майбутніх фахівців [19, с. 10-11].

Вища освіта в європейському контексті на початку ХХІ століття зміцнює свої функції, пов'язані зі служінням суспільству, особливо свою діяльність по боротьбі з

убогістю, нетерпимістю, насильством, неписьменністю, голодом, погіршенням навколишнього середовища та хворобами, головним чином, шляхом застосування міждисциплінарного та трансдисциплінарного підходу до аналізу проблем і питань, що відповідають очікуванням суспільства. Міжнародні організації засвідчують визначення ряду стратегічних напрямів вищої й професійної освіти на період до 2020 рр: спрямування основних зусиль на завершення розпочатих реформ; розвиток академічної свободи, автономності та відповідальності вищих навчальних закладів як принципів Європейського простору вищої освіти; сприяння створенню студентоорієнтованого освітнього середовища; нарощування зусиль в контексті соціального виміру для забезпечення рівних можливостей отримання якісної освіти, що є основним рушієм для нововведень в контексті економічного і соціального розвитку в орієнтованому на знання світі [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема розвитку європейської вищої освіти розглядалася вітчизняними та зарубіжними дослідниками через призму філософсько-методологічних засад вищої освіти (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Луговий, Н. Ничкало, В. Шинкарук), державного управління вищою освітою (В. Андрущенко, Ю. Амосов, С. Клепко, В. Кремень, В. Огнев'юк), принципів і шляхів їх інтеграції в європейській освітній простір (В. Андреев, Н. Авшенюк, І. Бабін, Я. Боллобаш, В. Бурега, О. Дубасенюк, М. Згуровський, О. Коваленко, Л. Лук'янова, О. Матвієнко, Ю. Рашкевич, А. Сбруева, М. Степко, Т. Фініков), розвитку вищої освіти в європейських країнах (І. Грищенко, Л. Гришук, М. Євтух, В. Кремін, Т. Осадча, Н. Ничкало, М. Пальчук, Л. Пуховська, Г. Товканець, В. Шинкарук), фінансового забезпечення вищої освіти (А. Бойко, С. Каленюк) тощо.

Так, О. Дубасенюк викремлює ряд основних тенденцій, які характеризують розвиток вищої освіти наприкінці ХХ століття: спеціалізація, спрямована на формування навичок самостійного пошуку перспективних напрямів методології досліджень і відповідних розробок; перебудова освітнього процесу на творчий характер засвоєння знань формування бази для науково-дослідної і конструкторсько-проектної діяльності; посилення диференціації та індивідуалізації освітнього процесу; запровадження принципів безперервної освіти [8, с. 135-142].

Загалом погоджуючись з цими тенденціями, ми вважаємо за необхідне акцентувати увагу на деяких інших тенденціях розвитку вищої європейської освіти, які яскраво почали висвітлюватися на початку ХХІ століття.

Мета статті - здійснити аналіз сучасних підходів та визначити основні тенденції розвитку європейської вищої освіти.

Результати досліджень. Сучасний стан розвитку Болонського процесу та європейської вищої школи засвідчує, що в усіх високорозвинених країнах уряди та громадськість, незважаючи на певні економічні кризи та соціальні трансформації, приділяють достатньо велику увагу освітнім процесам та вищій школі, сприяють створенню умов для рівного доступу до освіти своїх та іноземних громадян, перш за все розуміючи, що головна мета освітнього процесу – це залучення до скарбниці загальнолюдських знань і культури, формування

інтелектуального потенціалу держави та нації [19].

Аналіз наукової, філософської літератури та документів, що регулюють освітні процеси в європейському освітньому просторі [1-2; 4; 7; 9-16], дає підстави виокремити наступні тенденції: інтернаціоналізація та транснаціоналізація вищої освіти, забезпечення якості вищої освіти актуалізація та підвищення рівня докторської підготовки, запровадження принципів неперервної освіти, зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств і посиленні суспільної єдності, розвиток культури академічної автономії й творчості вищих навчальних закладів як запоруки стійкого саморозвитку, гармонійне поєднання наукових досліджень, бізнесу та практичної підготовки, створення системи соціальної відповідальності.

Розглянемо їх детальніше. Інтернаціоналізація та транснаціоналізація вищої освіти зумовлена глобалізаційними процесами та активним впровадженням інформаційних технологій, що реалізуються через напрями:

- *залучення на навчання іноземних студентів* як один із шляхів забезпечення трудового потенціалу країни та підвищення конкурентоспроможності вищої освіти [1, с. 75];

- *організація зарубіжних філіалів*, які можуть здійснювати освітню діяльність на умовах франчайзингу (закордонний ВНЗ видає місцевому навчальному закладу дозвіл на використання навчальних програм та видачу своїх дипломів); програм – «близнюків» (у обох ВНЗ студенти одних і тих же курсів займаються за однаковими підручниками і складають однакові екзамени, при цьому викладають їм, як правило, місцеві викладачі); взаємного визнання програм тощо [17];

- *«експорт освітніх послуг»*, під яким розуміють комплекс організаційних заходів суб'єктів національної системи освіти по реалізації на комерційній основі освітньої послуги споживачу як на території країни, так і за її межами з метою задоволення потреб іноземного споживача – замовника послуги [5, с. 28];

- *підвищення міжнародної репутації та конкурентоспроможності університетів*, в яких виокремлюють здатність вищого навчального закладу забезпечити належну якість підготовки фахівців відповідного напрямку і спеціальності; здатність студентів даного навчального закладу опанувати необхідні професійні знання та вміння; здатність роботодавців реально оцінити підготовленість випускників вищих навчальних закладів до відповідної професійної діяльності [3, с. 224];

- *реалізація програм дистанційної освіти*, що дає можливість забезпечувати передачу і засвоєння знань, сприяти формуванню умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, які відбуваються при опосередкованій взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [18, с. 30].

Забезпечення якості вищої освіти - тенденція, яка є адекватною реакцією освітньої громадськості на виклики глобалізації освіти, та яка пов'язана зі збільшення кількості студентів і навчальних закладів впродовж останніх років, появи нових навчальних технологій, зростанням автономії університетів та їх відкритості для локальних громад й суспільства в цілому, проблемами з фінансування вищої освіти та його належним використанням для забезпечення

суспільних потреб. Основою для побудови університетських систем якості є Стандарти та рекомендації ЄПВО, в яких особливо підкреслено необхідність запровадження нової культури забезпечення якості, власної відповідальності усіх учасників освітнього процесу за кінцеві результати. Важливим інструментом забезпечення якості є міжнародна співпраця, оскільки вона спрямовує університети на дотримання демонстрацію усім партнерам високих стандартів [11].

З метою удосконалення та інтенсифікації забезпечення якості освітніх послуг створено міжнародну організацію – Європейський реєстр забезпечення якості (ЄРЗЯ) – European Register of Quality Assurance Agencies (EQAR). Серед міжнародних систем контролю якості та акредитації – Глобальний альянс транснаціональної освіти – Global Alliance for Transnational Education (GATE), що здійснює сертифікацію якості освітніх програм транснаціональної освіти, тобто програм вищих шкіл, які пропонуються на ринку інших країн. Акредитацію за стандартами якості ISO-9000 проводять кілька організацій, в тому числі Ллойдс (Велика Британія), ТЮФ-Серт (Німеччина) та ін. [18, с. 28].

Актуалізація та підвищення рівня докторської підготовки [21]. Третя академічна ступінь у відповідності зі Всеохоплюючою структурою кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) стала на початку XXI століття орієнтиром європейської вищої школи з підготовки наукових кадрів. В університетах європейських країн така академічна ступінь присуджується академічними радами за результатами захисту докторської дисертації, що дає право на науково-дослідну та освітню діяльність та за якою «випускник третього циклу повинен: демонструвати системне розуміння у сфері знань, дослідницькі вміння / навички та володіння методами наукових досліджень у науковій галузі; демонструвати здатність ініціювати, планувати, здійснювати дослідницький процес, оригінальним дослідженням вносити вклад, розширюючи передові знання та отримуючи наукові результати, що заслуговують уваги наукової спільноти на національному та міжнародному рівнях; критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові комплексні ідеї; вміти спілкуватися з представниками як наукового співтовариства, так і з представниками широкої громадськості з питань, що стосуються своєї наукової галузі; просувати в рамках академічного і професійного контекстів технологічні, соціальні або культурні досягнення в суспільство, засноване на знаннях.

Упровадження принципів неперервної освіти, створення нових типів навчальних закладів для неформальної освіти, участь у розробленні та реалізації різних комерційних проєктів, навчальних програм та планів, проведення маркетингових та соціологічних досліджень, видавнича діяльність як тенденція розвитку вищої освіти тощо. Відбувається реалізація принципів неперервної системи освіти – системи базових ідей, які необхідно впроваджувати у процесі конструювання системи освітніх установ, супроводжуючих людину в різні періоди її життя. До таких належать: а) поступальність у формуванні і збагаченні творчого потенціалу особистості; б) вертикальна і горизонтальна цілісність позитивного освітнього процесу; в) інтеграція навчальної і практичної діяльності; г) урахування особливостей структури і змісту освітніх потреб людини на

різних стадіях її життєвого циклу; д) змістова спадкоємність висхідних ступенів освітніх шаблів; е) єдність професійної, загальної і гуманітарної освіти; ж) самоосвіта в періоди між стадіями організованої навчальної діяльності; з) інтеграція формальної, неформальної та інформальної складових неперервного освітнього процесу [8].

Зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств і посиленні суспільної єдності, розвиток культури академічної автономії й творчості вищих навчальних закладів як запоруки стійкого саморозвитку. Значимо, що успішність економіки у сучасній глобальній економіці залежить від її здатності постійно виробляти інновації – у виробництві, сфері послуг, освіті, управлінні, маркетингу і т.д. Уряд країни (або регіону чи міста), яка вирішила стати лідером у своєму регіоні або на світових ринках у певному сегменті, перш за все вкладає кошти у розвиток освіти, досліджень та прикладних розробок для підвищення додаткової вартості продукції та послуг, а також в інфраструктуру для підвищення рівня «доступності» території для інвесторів, компаній та висококваліфікованих спеціалістів. Сьогодні на університет покладено виконання основних функцій щодо підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних на міжнародному ринку праці фахівців для наукових і освітніх установ держави, сприяння інтеграції в світовий економічний простір як рівноправного партнера, у тому числі на ринку надання освітніх послуг. Виконання університетом ролі провідного наукового центру вимагає встановлення чітких орієнтирів його розвитку і визначення пріоритетних напрямів модернізації. Дуже часто університет розглядають як «університет-підприємство». При цьому акцентується увага на наданні навчальним закладам широких повноважень в обранні стратегії свого розвитку – фінансової, освітньої, міжнародного співробітництва тощо. Університет може пропонувати ринку: освітній продукт – навчальні програми, підручники та навчальні посібники; технології навчального процесу; результати досліджень і розробок, що можуть бути впроваджені і застосовані у виробництві; певні форми та методики організації навчального процесу і навіть управління (системи освітнього менеджменту, методики стимулювання праці в освіті тощо). Університет зацікавлений і в одержанні доходу, і в зміцненні свого іміджу як наукового та освітнього центру [10].

Актуального значення на початку XXI століття в Європі та світі набувають віртуальні університети – веб-системи дистанційного навчання корпоративного зразка, що призначені для вирішення завдань з дистанційного навчання компаній та навчальних закладів будь-яких масштабів та рівнів [18, с. 33-34]. На сучасному етапі електронні університети мають три моделі функціонування: *бімодальну модель* – організація, яка одночасно пропонує традиційну систему освіти та систему електронного університету і/або дистанційного навчання. Форми навчання єдині для студентів-очників і дистанційних студентів; *дистанційну модель* – організація, яка займається винятково дистанційним навчанням і не має традиційного кампусу. При цьому кожний заклад проводить власну навчальну політику і присвоює власні навчальні ступені, зберігаючи «національні» особливості. У цій групі лідируючі позиції займає Відкритий Університет Великої Британії, освітня модель якого використовується у багатьох країнах світу; *модель консорціуму* – організація, що складається з

декількох взаємодіючих електронних університетів, які можуть спільно використовувати ресурси і обладнання для надання освітніх послуг.

Гармонійне поєднання наукових досліджень, бізнесу та практичної підготовки, створення системи соціальної відповідальності. Перебудова освітнього процесу спрямована на те, щоб засвоєння знань мало творчий характер і заклало б базу для науково-дослідної і конструкторсько-проектної діяльності. Істотним компонентом науково-технологічної освіти стає освоєння стратегій технологічного переоснащення виробництва, спрямованих на оволодіння майбутніми науковими кадрами теоретичними програмами здійснення стратегічних змін у процесі психологічної адаптації до них і створення таких умов, за яких вони самі будуть націлені на постійне оновлення виробництва.

Особлива увага зосереджується на взаємодії у розвитку електронної освіти так званого квадриуму: регіональний рівень і потрійна спіраль (академічні заклади, суспільство і промисловість), що дає можливість залучати до навчання всіх зацікавлених осіб. Квадричний підхід сприяє підвищенню вимог до міжуніверситетського співробітництва, використання відкритих освітніх ресурсів на національному і міжнародному рівнях для розвитку компетенцій та інтелекту: якісний навчальний матеріал буде широко використовуватися, підвищуючи рейтинг викладача й імідж університету, відкрита публікація стимулюватиме якість, потенційні студенти зможуть переглянути курси, які вони забажають, отримуючи вільний доступ, що сприятиме підвищенню якості неформальної освіти; майбутня роль педагога полягатиме не у передачі інформації, а трансформується в систему наставництва та сприяння [18, с. 36-37]. З іншого боку, потребують посилення теоретичні дослідження у сфері суспільних і гуманітарних наук, зокрема педагогіки, що передбачає аналіз, оцінку, систематизацію емпіричного й узагальненого матеріалу з позицій певної концептуальної парадигми.

Активізація транскордонних освітніх зв'язків. Транскордонне співробітництво є одним з інструментів прискорення процесів наближення рівня життя населення прикордонних регіонів до середньоевропейського та забезпечення вільного переміщення людей, інформації, товарів і капіталів через кордон. Таке співробітництво сприяє об'єднанню зусиль суб'єктів транскордонного співробітництва для розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів, здійсненню євроінтеграційних заходів на регіональному рівні [7]. Серед завдань: розширення інтеграційних процесів з метою підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі та високого рівня продуктивності праці і зайнятості населення; активізація обміну інформацією, здійснення заходів щодо підвищення кваліфікації кадрів суб'єктів транскордонного співробітництва.

Основними пріоритетами розвитку вищої освіти в контексті транскордонного співробітництва, які можуть реалізовуватися на державному і регіональному рівнях, а також на рівні ВНЗ, можна виокремити наступні: створення умов для розвитку єдиної наукової системи вищої освіти, рисами якої є єдність мети; врахування системної єдності усіх рівнів і компонентів освіти (початкової, середньої, професійної, вищої та освіти впродовж життя і забезпечення

якомога тісніших зв'язків освіти з наукою та економікою); відкритість для суспільства навчальних матеріалів вищої освіти, матеріалів щодо історико-культурної спадщини; удосконалення механізму управління розвитком вищої освіти в контексті поліпшення якості людського потенціалу, удосконалення транскордонного співробітництва і діяльності євро регіонів, активне залучення ВНЗ до діяльності транскордонних організацій і міжнародних науково-технологічних об'єднань; максимальна орієнтація в процесі професійної підготовки на активізацію людського капіталу.

Посилення ролі етичних засад у професійній підготовці в умовах вищої школи. На початку XXI століття актуальним стало врахування моральних засад наукової діяльності, закономірностей етичного регулювання поведінки і наукової діяльності вчених у середині наукового співтовариства (стосовно наукового знання, іншого вченого та самого себе), взаємовідносин науки, наукового товариства і вченого із суспільством і державою; моральні проблеми, які стосуються не лише поведінки дослідників, а й публікацій результатів наукових досліджень і експериментів, коректного визначення авторства, недопустимості плагіату, правильності посилань на першоджерела і цитування попередників; орієнтування на новизну, недопустимості фальсифікації експерименту і наукового відкриття; участі в експертизах і зрозумілих висновків цих експертиз; усвідомлення особистої професійної відповідальності за наукову діяльність, її результати і негативні наслідки впровадження досягнень науки й техніки та ін. А в останні десятиліття предметне коло етики як науки включає не лише ті норми, які корегують поведінку вчених усередині наукового товариства і суспільства загалом, а й ті, що дозволяють або забороняють певне втручання науки у природу та людське життя

У межах реалізації професійної діяльності виділяється окремий вид етики - професійна етика, під якою розуміють узагальнення специфічних моральних норм, пов'язаних з особливостями функціонування різних професій, зокрема таких, які передбачають безпосередній вплив на психічну реальність людини. Професійна етика часто забезпечує позитивний вплив на розв'язання спірних питань, що виникають у процесі здійснення різних професійних діяльностей, зокрема у процесі взаємовідносин в контексті підготовки майбутнього фахівця та у контексті взаємовідносин суб'єктів у вищій школі.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Розуміння основних тенденцій розвитку вищої освіти, механізмів їх реалізації дає можливість глибокого аналізу освітніх процесів. Врахування основних тенденцій розвитку європейської вищої школи сприятиме запровадженню в національній освіті компетентнісного підходу, відходу від предметоцентризму, забезпеченню зрозумілості і порівнюваності результатів навчання, набутих компетентностей і кваліфікацій, ступенів для всіх зацікавлених сторін і в такий спосіб створення основи для європейської і світової інтеграції. Пріоритетними напрямами української вищої школи повинні стати підвищення відповідальності за створення власних внутрішніх систем забезпечення якості освітніх програм і кваліфікацій та їх реалізації, що додасть їй національної і міжнародної репутації [9, с. 4], сприяння запровадження в

освітню теорію і практику сучасних понять, концепцій, принципів і підходів, тобто модернізація як наукової рефлексії, так і практики реалізації вищої освіти в цілому, створення умов для активізації, стимулювання і заохочення природного процесу піднесення інституційної спроможності й самостійності вищих навчальних закладів.

Подальшими науковими розвідками в напрямі розвитку вищої європейської та національної вищої школи можуть бути проблеми конкурентоспроможності вищого навчального закладу, забезпечення етичних засад діяльності університетів, соціальної відповідальності та професійної спрямованості підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт «Рейтинг вищих навчальних закладів України «КОМПАС–2012» – К.: «Систем Кепітал Менеджмент», 2012. — 115 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.scm.com.ua/m/documents/2012_compas_report.
2. Болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі / Комюніке Конференції міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти, Льовен і Лувен-ля-Ньов, 28–29 квітня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
3. Босак О.В. Фактори конкурентоспроможності вищих навчальних закладів в системі формування економіки знань // Регіональна економіка. — 2008. — №4. — С. 223 — 227.
4. Вхідження національної системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг, дослід.: аналіт. звіт / Міжнарод.благод.Фонд "Міжнарод. Фонд досліджень. освіт. політики", кер. авт. кол. Т.В.Фініков. – К.: Таксон, 2012. – 54 с.
5. Гайрапетян В. Л. Регулювання євроінтеграційних процесів у сфері освітніх послуг : дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Вікторія Леонідівна Гайрапетян; Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2006. – 176 с.
6. Гришук Л.А. Медична освіта у Польщі / Л.А. Гришук, В.Є. Городецький. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 124 с.
7. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
8. Дубасенюк О.А. Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи // Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України: освіта, політика, економіка, культура : матер. Всеукр. конф. к : ЮД НАПН України. – 2011. – С. 135-142.
9. Кремень В.Г. Проблема визначення та освоєння сучасного змісту освіти: передмова / В.Г. Кремень; Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
10. Макбурни Г. Глобалізація: нова парадигма політики вищого образования. Рычаги глобалізації як політична парадигма вищого образования / Г. Макбурни // Высш. образ. в Европе. — 2001. — Т. XXVI. — № 1 [Электронный ресурс] - Режим доступу : www.technical.bmstu.ru/istoch/reforma/glob.doc
11. Матеріали семінару з питань забезпечення якості вищої освіти. Семінар для Національної команди експертів з реформування вищої освіти «Впровадження забезпечення якості у вищих навчальних закладах у країнах-партнерах програми Темпус», Університет м. Загреб, Хорватія, 11-13 червня 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/1180-materiali-seminaru-z-pitan-zabezpechenna-jakosti->
12. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 / Офіційне інтернет–представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.president.gov.ua>.
13. Ничкало Н. Г. Децентралізація професійної освіти: чеський досвід / Нелля Ничкало // Педагогічна газета.— 2009. —Травень (№ 5). — С. 6.
14. Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка і педагогіка праці: проблеми взаємозв'язку в умовах ринкової економіки / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія / Наук.-теорет. та інформ. журнал АПН. — 2010. — № 2(67)10. — С. 33 - 46.
15. Пальчук М. Модель професійної освіти і навчання у Польщі – четвертий етап європейської інтеграції / М. Пальчук // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. – №2. – С. 101-111.
16. Професійні навички, що сприяють зростанню продуктивності, зайнятості та розвитку: Звіт V Міжнародна конференція праці, 97-а сесія. – Женева, 2008. – 182 с.
17. Сагінова О.В. Інтернаціоналізація — применительно к сфере высшего образования / О. В. Сагінова [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.lib.kture.kharkov.ua/ua/elehx28/4.php>.
18. Товканець Г.В. Економічна освіта у вищій школі Чехії і Словаччини у XX столітті : [монографія] / за ред. Н.Г. Ничкало. - К.: Кондор, 2013. – 506 с.
19. Халонен Т. Справедливая глобалізація: создание возможностей для всех: доклад Всемирной комиссии по социальным аспектам глобалізації / Тарья Халонен, Бенджамин Уильям Мкапа . – Женева: Бюро МОТ, 2004. – С. X. – 194 с.
20. Хоменко К.П. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти Польщі / К.П. Хоменко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 5, Том I (52) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2014. – С. 385-391.
21. Thematic seminar for higher education reform experts: Organization and Profile of Doctoral Studies[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kaslik2013.bolognaexperts.net/>.

В статье рассматривается проблема развития европейской высшей школы. Сосредоточено внимание на приоритетах европейского высшего образования, которые направлены на совершенствование организационной структуры и качества научной и профессиональной подготовки: интернационализация и транснационализация образовательных процессов, обеспечения качества высшего образования, актуализация и повышение уровня докторской подготовки, возрастание роли университетов в укреплении демократических обществ и усилении общественного единства, развитие культуры академической автономии и творчества высших учебных заведений как залага устойчивого саморазвития, внедрение принципов непрерывного образования, направленность на гармоничное сочетание научных исследований, бизнеса и практической подготовки, создание системы социальной ответственности, активизация трансграничных образовательных связей, усиление роли этических принципов в профессиональной подготовке в условиях высшей школы.

Ключевые слова: высшее образование, европейская высшая школа, тенденции развития.

The problem of European higher education has been considered in the article. The emphasis on the priorities that guide the European higher education to improve the organizational structure and ensure the quality of research and training, internationalization and transnationalization, quality assurance, update and improve doctoral training, the growing role of universities in building democratic societies and strengthening social cohesion, the culture of academic autonomy and creativity of educational institutions as a prerequisite for sustainable self-development, implementation of the principles of lifelong learning, focus on the harmonious combination of research, business and practical training, a system of social responsibility. Enhancing cross-border educational ties, strengthening the role of ethical principles in professional preparation in terms of higher education.

Thesis there is determined priority directions of development of higher education and training, investing in order to ensure the effectiveness of training future professionals; strengthening activities at the international level; recognition of knowledge and information basis for social integration and their interaction - the foundation of global competitiveness; realization of global social and economic goals of international organizations, governments and parliaments, business, civil society; dialogue, partnerships as instruments of democratic formation of just world order.

Prognostic aspects of the article is to take account of major developments in the European Higher Education, to facilitate the implementation of a national education competence approach, departure from predmetotsentryzmu, ensuring clarity and comparability of learning outcomes, acquired competences and qualifications, degrees for all stakeholders and thereby establish a framework for the European and global integration. It is indicated that priority directions of Ukrainian higher education should be increased responsibility for creating their own internal quality assurance systems of educational programs and qualifications and their implementation, which will give it a national and international reputation.

Key words: higher education, European higher education development trends.

УДК 372.48 (477.87)

Човрій Софія Юліївна,

докторант (PhD)

Наукового університету ім. Етвеша Лоранда

(м. Будапешт, Угорщина),

старший викладач, Мукачівський державний університет

ADALÉKOK A MUNKÁCSI TANÍTÓKÉPZÉS TÖRTÉNETÉBŐL (1914–1919)

A publikáció a munkácsi államtanítóképző intézet történeti alakulásának sajátosságait vizsgálja. Feltárja a kiemelt tényezőket, melyek hatással voltak a pedagógusképzésfejlődésére Kárpátaljána XX. század elején.

Kulcsfogalmak: tanítóképzés, tanítóképző intézet.

Bevezető. Az új ukrán államiság kialakulásának folyamatában szükségszerűvé vált az oktatási rendszer összeegyeztetése a XXI. századi társadalom fejlődésének új feltételeivel. Az ukrainai felsőfokú pedagógiai oktatás fejlesztésének célja az, hogy olyan oktatási rendszert hozzon létre, mely a nemzeti vívmányok és európai hagyományok alapján biztosítja olyan szakemberek képzését, akik képesek munkájuk során demokratikus és humanista alapelveket követni, a munkaerőpiacon is megállva helyüket.

Igen fontos a konstruktív-kritikai és kreatív értelmezés, a múltbeli tapasztalatok figyelembevétele

abból a célból, hogy a mai korszerű pedagógiai szakképzés rendszerét új, hitelt érdemlő tényekkel és elméleti megállapításokkal gazdagítsa.

A legutóbbi kutatások és publikációk elemzése.

A kárpátaljai pedagógusképzés létrejöttének és fejlődésének kutatása sok neves tudóshoz kapcsolódik. A teljesség igénye nélkül: Dráviczki S., Fedinec Cs., Fizesi O., Harahonics V., Himinec V., Hodánics P., Homonnáj V., Hrancsák I., Ignát A., Kácsur B., Klyáp M., Kuhta M., Mágócsi P., Musinká M., Rozlucká G., Roszul V., Szaharda V., Sztricsik P., Talapkánics M., Vehes M., Zimomryá M. stb.